

Marcin Kostecki <marcin.kostecki@demagog.org.pl>

Prośba o komentarz. Żydzi w II RP

Joanna Nalewajko-Kulikow <jnalewajko@ihpan.edu.pl>
Do: Marcin Kostecki <marcin.kostecki@demagog.org.pl>

25 lutego 2024 20:13

Szanowny Panie,

z uwagi na inne obowiązki zawodowe nie bardzo mam czas na pisanie obszernych wyjaśnień, ale postaram się przynajmniej wskazać Panu, gdzie można szukać dalej, jeśli chcą Państwo jakoś skontrolować te bzdury na piśmie. Zakładam, że poseł Jakubiak, mówiąc "przed wojną", ma na myśli okres II Rzeczypospolitej (1918-1939) i do tego okresu odnoszą się moje wypowiedzi poniżej. A zatem:

Co do znajomości języka polskiego: nie mamy żadnych danych, które by wskazywały na to, że istotnie aż 90% nie mówiło po polsku. W II spisie powszechnym z 1931 r. wśród osób, które zadeklarowały religię mojżeszową (spis nie pytał o narodowość, tylko o wyznanie i język) 12% podało język polski jako ojczysty (dla porównania - 80% podało jidysz, 8% hebrajski), wiemy jednak, że, po pierwsze, prasa żydowska bardzo agitowała za podawaniem języków żydowskich jako ojczystych (właśnie z uwagi na brak pytania o narodowość), po drugie - Żydzi byli społecznością wielojęzyczną i fakt deklarowania jidysz jako ojczystego nie wykluczał znajomości polskiego. W rzeczy samej w latach 30. akulturacja młodego pokolenia Żydów polskich, którzy przeszli przez polskie szkoły po 1918 roku, była już mocno zaawansowana. Szerzej o tym zob. Kamil Kijek, Dzieci modernizmu. Świadomość, kultura i socjalizacja polityczna młodzieży żydowskiej w II Rzeczypospolitej, Wrocław 2017, tu zwłaszcza ss. 228-233 z wynikami spisu w tym kontekście. Same wyniki spisu dostępne są także w bibliotece GUS (online): <https://stat.gov.pl/aktualnosci/90-lat-temu-9-grudnia-1931-r-glowny-urad-statystyczny-przeprowadzil-drugi-powszechny-spis-ludnosci,401,1.html>

To oczywiście nie wyklucza, że ktoś gdzieś (zwłaszcza na tzw. Kresach Wschodnich) mógł nie znać języka polskiego lub znać go bardzo słabo, ale na pewno nie mówimy tu o 90%. Z poczucia obowiązku jeszcze zaznaczę, że jeśli mówimy o II RP, to między 12 listopada 1918 a 31 sierpnia 1939 są naprawdę olbrzymie różnice, jeśli chodzi o poziom akulturacji Żydów polskich. Ale podejrzewam, że dla pana posła "przed wojną" to jest jedna całość.

Co do płacenia podatków: wszystkie zarejestrowane firmy, także i żydowskie, musiały płacić podatki, opłacać Kasę Chorych itd. W rzeczy samej reforma podatkowa Grabskiego z 1924 najmocniej uderzyła właśnie w firmy żydowskie, zob. artykuł Pawła Graty w zbiorze "Rola Żydów w rozwoju gospodarczym ziem polskich" (załączam) oraz u Jerzego Tomaszewskiego (też załączam, proszę wyszukać sobie w tym słowo "podatki"). Last but not least, gdyby Żydzi rzeczywiście nie płacili podatków, wówczas - na zdrowy rozum - powinien to być temat powszechnie piętnowany w ówczesnej prasie polskiej. A nie był, nawet w prasie antysemitycznej w latach 30. (ustna informacja prof. Anny Landau-Czajki, autorki pracy: *W jednym stali domu... Koncepcje rozwiązania kwestii żydowskiej w publicystyce polskiej lat 1933-1939*, Wyd. Neriton, Warszawa 1998).

Pozdrawiam,
Joanna Nalewajko-Kulikow

Joanna Nalewajko-Kulikow
Dr hab. prof. IH PAN
Zakład Historii Idei i Dziejów Inteligencji XIX i XX wieku

Instytut Historii im. Tadeusza Manteuffla
Polskiej Akademii Nauk
Rynek Starego Miasta 31, 00-272 Warszawa
tel.: +48 608 466 918

Ta wiadomość jest własnością Instytutu Historii PAN i może zawierać informacje poufne prawnie chronione. Jej nieautoryzowane kopiowanie, ujawnianie lub rozpowszechnianie jest zabronione. Jeśli trafiła do niewłaściwego adresata, prosimy o pilne powiadomienie nadawcy, a następnie usunięcie tej wiadomości wraz z załącznikami.

Instytut Historii PAN jest administratorem danych osobowych przetwarzanych w związku z prowadzoną korespondencją. Wyzaczyliśmy inspektora ochrony danych, z którym można się kontaktować mailowo (iodo@ihpan.edu.pl). Podstawa prawna: RODO – Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 roku w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE. Pozostałe informacje dot. ochrony danych osobowych: <https://ihpan.edu.pl/o-instytucie/ochrona-danych-osobowych/>.

Joanna Nalewajko-Kulikow

Associate Professor

Department for Research on the History of Ideas in the 19th and 20th Centuries

Tadeusz Manteuffel Institute of History Polish Academy of Sciences

Rynek Starego Miasta 31, 00-272 Warsaw

phone: +48 608 466 918

This electronic message (including any attachments) is the property of the Institute of History of the Polish Academy of Sciences and may contain confidential, privileged and/or private information intended to be for the use of the addressee only. If you are not the intended recipient, please notify the sender immediately and delete the message and any attachments.

The data controller for your personal data processing in relation to this correspondence is the Institute of History of the Polish Academy of Sciences. The Data Protection Officer of the Institute of History, PAS, can be contacted by email at iodo@ihpan.edu.pl. Legal basis: RODO – Regulation (EU) 2016/679 of the European Parliament and of the Council of 27 April 2016 on the protection of natural persons with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data and repealing Directive 95/46/WE. More information: <https://ihpan.edu.pl/en/about-us/personal-data-protection/>.

Od: Marcin <marcin.kostecki@demagog.org.pl>

Do: Joanna <jnalewajko@ihpan.edu.pl>

Data: piątek, 23 lutego 2024 09:26 CET

Temat: Re: Prośba o komentarz. Żydzi w II RP

[Ukryto cytowany tekst]

2 załączników

Skodlarski_Pieczewski_Rola_Żydów_ebook.pdf

2884K

Zarys dziejów Żydów w Polsce w lata.pdf

494K